
Nedomyšlené studentské půjčky

LIDOVÉ NOVINY

1.10.2010, rubrika: Diskuse, strana: 13, autor: Pavel Doležel

DISKUSE

Docent Daniel Münich píše (Jak usnadnit studentské živobytí, LN 15. 9.), že Národní ekonomická rada vlády (NERV) se konsenzuálně shodla, že jedinou institucí, která bude poskytovat státem garantované univerzální studentské půjčky na úhradu školného, bude Českomoravská záruční a rozvojová banka (ČMZRB), která bude pro poskytování půjček získávat kapitál na finančním trhu.

Mezi akcionáře ČMZRB patří tři největší tuzemské banky: KB, ČS a ČSOB. Je si NERV jista, že tak významné zvýhodnění těchto tří bank na úkor jiných nemůže vést k arbitráži? Jak již bylo zmiňováno, ČMZRB není sama o sobě připravena, na rozdíl od obchodních bank, půjčky ani nabízet, ani administrovat, či snad dokonce vymáhat. Předpokládám, že jako každá jiná banka je ČMZRB vázána nutností držet vlastní kapitál ve výši osmi procent z rizikově vážených aktiv, k jejichž výpočtu je třeba nemalý aparát a solidní personální i technické zázemí, které by pochopitelně musel hradit stát.

Má-li být přístup ke vzdělání rovný, zřejmě nebude možné studentovi půjčku neposkytnout, jak naznačuje docent Münich, a navíc bude zřejmě nutné poskytovat půjčky s jednotnou úrokovou sazbou. Otázkou je, zda bude možné si půjčit i na úhradu školného na soukromých vysokých školách. Pokud ano, bude daňový poplatník částečně hradit školné i těm, kteří si jej dnes hradí sami. Pokud by ale úhrada školného na soukromých školách možná nebyla, znamenalo by to zvýhodnění veřejných vysokých škol oproti soukromým a opět riziko soudních sporů či arbitráží.

Samostatnou a asi nejpodstatnější kapitolou je selhání dlužníka. Nejde totiž pouze o klasické riziko selhání, které je dáno neschopností či neochotou dlužníka dostát svým závazkům, ale také o velmi významné riziko, že dlužník se buď vůbec nedostane do stavu, kdy bude mít povinnost splácet, nebo se do něj dostane za velmi dlouhou dobu. Část studentů už v okamžiku poskytnutí půjčky může počítat s tím, že ji nikdy nebudou muset splácet.

Další problematickou oblast vidím v možnosti deformace struktury poptávky po vzdělání v jednotlivých oborech, alespoň z pohledu dnešního stavu, který netvrdím, že sám o sobě již není deformován. Dovedu si představit, že informace o průměrném příjmu absolventů jednotlivých studijních oborů hraje při výběru studijního oboru jistou, byť třeba ne dominantní roli. Zavedením jednotných půjček, které nebudou zohledňovat očekávaný budoucí příjem, dojde k deformaci těchto průměrů, neboť od některých průměrů bude nutné odečíst splátky půjček a od jiných nikoliv, protože očekávaná hodnota příjmu nepřesáhne administrativně stanovenou hranici určující povinnost splácet.

Obtíže s rozpočtem Bude-li systém školného vytvořen způsobem, který navrhuje NERV, a nikoliv využitím stávajícího volného konkurenčního trhu s půjčkami, obávám se, že se stát může velice rychle dostat do poměrně velikých obtíží s obrovskými nároky na státní rozpočet. Stát si nemůže dovolit půjčit někomu, komu si nemůže dovolit půjčit obchodní banka. Osobně si dovedu představit komerční půjčky poskytované obchodními bankami na konkurenčním trhu se zárukami ČMZRB. Rozdíl je v tom, že banky nebudou mít povinnost úvěr poskytnout, ale počet odmítnutých žádostí může být díky zárukám ČMZRB (budou-li právně dostatečně vymahatelné) relativně nízký a úroková sazba bude moci být nižší.

Dodatečné náklady, které vzniknou bankám s administrací půjček a jejich vymáháním, budou v porovnání s kompletními náklady na zavedení administrace a vymáhání půjček ČMZRB zanedbatelné (díky výnosům z rozsahu). Argumentace ziskem obchodních bank je líbivá, ale jeho velikost bude nesrovnatelná se ztrátami, které hrozí zavedením systému tak, jak jej navrhuje NERV, a bankám ho navíc zaplatí sami studenti, a nikoliv daňový poplatník.

Budu rád, když mé obavy odborná veřejnost vyvrátí.

O autorovi| Pavel Doležel, vystudoval matematiku na **MFF UK** a ekonomii na IES FSV **UK**, kde nyní studuje postgraduál z ekonomické teorie, zabývá se několik let řízením kreditních rizik